

УДК 330.322

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

І. Дроздяк, асистент

Львівський національний аграрний університет

Ключові слова: соціальне страхування, сільське населення, страхові фонди, фінансові інституції.

Визначено особливості функціонування інституту соціального страхування сільського населення. Окреслено організаційно-економічні проблеми соціального страхування, надано практичні рекомендації щодо їх вирішення.

Постановка проблеми. Формування надійної та сучасної системи соціального захисту населення держави вкрай важлива. Особливо це стосується тих, хто проживає в сільській місцевості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальне страхування є предметом наукових досліджень низки українських учених, а саме: Н. Внукової, Н. Кузькинчук [2], І. Єгорової [3], Ю. Конопляної [4], Л. Петрусенко [5], а також російських дослідників В. Роїка [6] та С. Великанова [1].

Постановка проблеми. Метою нашого наукового дослідження є обґрунтування особливостей соціального страхування сільського населення та напрямів подолання існуючих проблем у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Ефективний розвиток соціального страхування сільського населення в нашій державі як важливе практичне завдання передбачає врахування як передового зарубіжного досвіду вибудовування соціальної держави, так і врахування національних традицій та особливостей життєдіяльності населення. Реалізувати ці підходи, на нашу думку, можна найкращим чином на засадах застосування теоретичних і методологічних напрацювань економічного інституціоналізму, зокрема його інституційно-правового напрямку. Особливу актуальність має дослідження соціального страхування сільського населення, адже через низку об'єктивних чинників політичного, територіального, інституційно-економічного характеру ця вагома складова населення України є найменш соціально захищеною.

Інституційну підтримку реалізації соціального страхування сільського населення здійснюють передусім через законодавчо-правове забезпечення діяльності страхових інституцій, зокрема структур обов'язкового державного соціального страхування.

Проблемою для сільських жителів України, як, зрештою, всього населення, залишається медичне страхування. На законодавчому рівні цю проблему повністю не врегульовано. Тому ми вважаємо, що логічним кроком було б прийняття Закону

України «Про загальнообов'язкове медичне страхування громадян». Після прийняття такого закону слід було б сформувати кодекс законів України про обов'язкове державне соціальне страхування. Це б значно підсилило інституційно-правові засади функціонування системи обов'язкового державного соціального страхування. Інститут обов'язкового соціального страхування сільського населення України реалізує свої функції через державні страхові фонди, а саме: Пенсійний фонд України, Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України, Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Ці фінансові інституції мають специфічні відмінності у функціонуванні, що певною мірою відрізняє їх від схем діяльності класичних страхових фондів. Наріжним каменем їх функціонування виступає бюджетний підхід, а звідси – обов'язковість і нормативність відрахувань коштів, планове їх використання, переважна відсутність персоніфікації нагромаджень. Специфіка діяльності перелічених фондів зумовлює їх інституційно-економічну сутність. І ця сутність засвідчує, що вони не є страховими. За формою здійснення нагромаджень та витратою коштів їх слід віднести до позабюджетних фондів.

Послуги, що надходять із фондів обов'язкового соціального страхування, є певним чином дискримінаційними щодо жителів сільської місцевості порівняно з жителями великих міст, адже соціальні послуги зосереджені переважно у великих містах. Звідси доходимо висновку про низьку ефективність діяльності інституту обов'язкового соціального страхування у сільській місцевості. Одним із можливих способів вирішення проблеми може бути формування на селі інституційних структур недержавного соціального страхування, які б за своєю економічною сутністю відповідали поняттю страхування. Тут можна формувати спілки та каси взаємодопомоги, які б не замінювали, а доповнювали малоефективну систему державного соціального страхування на селі. Крім того, не слід забувати про досвід зарубіжних країн, де набули розвитку недержавні пенсійні фонди (наприклад, у Чилі та Польщі). В Україні також вже існує практика укладання деякими страховими компаніями угод про медичне страхування, що за своєю суттю належить до суспільного інституту соціального страхування.

Висновки. Отож, в Україні розвиток соціального страхування сільського населення перебуває в стадії становлення як повноцінний суспільний інститут. Маючи низьку бар'єрів і перешкод адміністративного, економічного та територіального характеру, сільське соціальне страхування потребує ґрунтовного вивчення в системі економічних, соціальних і фінансових дисциплін. Подальші дослідження окресленої проблематики здійснюватимуться в бік розкриття суті інституційно-правових засад соціального страхування сільського населення, виявлення можливостей з удосконалення нормативно-правової бази соціального страхування на засадах її спрощення та узгодження положень окремих нормативних актів між собою. Також досліджуватимуться проблеми зміни суті фінансового забезпечення соціального страхування сільського населення. Основний вектор змін полягатиме у забезпеченні сільським жителям широкого вибору схем страхування через залучення до процесу приватного капіталу. Останнє

не означає заміну гарантованих державою норм, а доповнення та більш адресну реалізацію виписаних у законодавстві норм соціального страхування сільського населення.

Бібліографічний список

1. Великанов С. Е. Институциональное развитие системы социальной защиты в России : автореф. дис. на соискание ученой степени канд. социол. наук / С. Е. Великанов. – Новочеркасск, 2009. – 19 с.
2. Внукова Н. Соціальне страхування : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / Н. Внукова, Н. Кузьминчук. – К. : Кондор, 2009. – 352 с.
3. Пенсійне та соціальне страхування : нормативні документи з роз'ясненнями та коментарями : методич. посіб. / [Ганішевська Ю., Діброва Н., Дуброва Л. та ін.] ; за ред. І. Єгорової. – Д. : Баланс-Клуб, 2009. – 255 с.
4. Конопліна Ю. С. Соціальне страхування : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Ю. С. Конопліна. – Суми : Унів. кн., 2008. – 224 с.
5. Петрусенко Л. Ю. Державне соціальне страхування населення України на випадок безробіття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Л. Ю. Петрусенко. – К., 2009. – 20 с.
6. Роик В. Становление системы социального страхования в России : достигнутые рубежи, ключевые проблемы и пути их решения / Валентин Роик // Российский экономический журнал. – 2007. – № 1-2. – С. 81-97.

Дроздяк И. Особенности социального страхования сельского населения

Определены особенности функционирования института социального страхования сельского населения. Определены организационно-экономические проблемы социального страхования, изложены практические рекомендации для их преодоления.

Ключевые слова: социальное страхование, сельское население, страховые фонды, финансовые институции.

Drozdiak I. Features of social security of rural population

The features of functioning of institute of social security of rural population are certain. Outlined organizationally economic problems of social security and practical recommendations of their overcoming are given.

Key words: social security, rural population, insurance funds, financial институції.